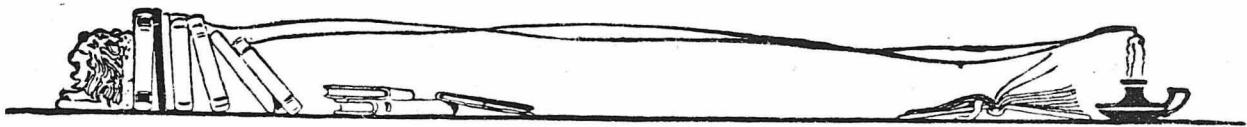

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΜΑΣ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενον)

Δέν είλαι μιά βίβασις, ἀν κρατῶ τῇ χρονολογικῇ σειρᾷ στὸ ἄντικρυντα αὐτὸδ μιᾶς φανταστικῆς ζωῆς. Μὲ ἔχει τάχα καμπιά σημασία ἡ χρονολογία μέσα στὸ παραμύθι;

Ἐνα κτήνος σταλμένο ἀπὸ τὴν Εἰλα-μένη, ποὺ ἐφορεύεται δρογαδεῖς—εἶνας τὰ λόγια τοῦ Μωϋς Μπορεῖς—χεύπησε τὴν Αὔτοκρατορίσσα τῆς Αὔτορίας στὴν προκυπαριά μιᾶς λίμνης. Μέσα στὴν ἔκαλη ήταν, τοὺ είνε ξαπλωμένο τὸ κεραυνόπληκτο κυπαρίσιο, ἵνα, ἔνας νέος συντριβέτος κοινοκαρπούμενος—γράφονται οἱ ἐψηφισθέας πάντα τοῦ τόπου. προχωρεῖ συντριβέας ἀπὸ τὸν πόνο—σχίζεται τὸ πλῆθος καὶ φέρονται τὶς σπονδές τῶν δακρύων του στὸ βισιλικὸ πτῶμα. Εἶνε πάλι ὁ Χρητομάνος! Καὶ σκυφτή, πεύγαν πάλι καὶ λανένας δὲν μαντεύει ποὺ πηγαίνει ὃ ἀποσαδήκητος αὐτὸς θλιμμῖνος. Πηγαίνει γ' ἀναστήσῃ τῇ νεκρῇ Βαι: Ιλισσα στὰ Ἡλύσσους τῇ Τ' γ'νης: Αὐτήν, τὸν πόνο της καὶ τὸν πόνο τὸν δότο του. Ἀπὸ τὴν ἥδιστην μαχαιρὶ τοῦ Λουστροῦ, βγαίνει ἔνα βρύλιο ποὺ ταχαίνεται ἀλλὰ τόσο τὴν ενδωποτὴν ἡ ψυχὴ ὅσο καὶ τὸ τρυγικὸ βασιλικὸ τῷ λός. Καὶ τὸ βιβλίο αὐτό, θύμας μαζὶ καὶ ιερουσαλίμα, σκορπίζεται τὸ δυνατὸ τὸν Χρητομάνου πάντα στὸ στέρεο πέρατα τοῦ κοσμού.

Ἐνα πρότι μιὰ στιλητὴ ἀνθρώπου πατεῖ τὴν προσωπιά τοῦ Περιφράσης. Εἶνε δὲ ὁ θρωπός ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸ παρεμπίθια τῶν «Χιλίων καὶ μιᾶς Νοστρών». Εἶνε ὁ Χρητομάνος. Εἶνε αὐτὸς; Οἱ Αὐθητοί πινόβουν νὰ τὸν κυπτάσουν. Καὶ, ἐνῶ συζύουν, φαινονται ὡς νὰ ὑψώνουν τὸ κεφάλι καὶ ὡς νὰ σκύψῃ αὐτὸς συγ-αταβατικὰ γιὰ νὰ τοὺς ἀναγνωρίσουσι.

***

Δίγονοι τὸν ξέρουν ἀκόμα στὴν Αὐτήνα. Οἱ ἀριτοκράτης αὐτὸς μὲ τὸ ς αὐτὸν καὶ τὴν μορφὴ τοῦ ἀναχωρητὴ, δὲ φαίνεται πρωρυσμένος γιὰ τὴν μεγαλή δημοτικότητα.

Ἐνα δειλὸν—τὸ πρώτες ἡμέρας ποὺ τὸν γνώρισα—εἴμαστε καθητικοί οἱ ἔνα έρημικό καφετενεδάντης τῆς Καστελλάς τοῦ Περιφράση, μπροστά στὴν ἕχουν καύματα ποὺ πλέκουν ἀπόρες γιολδάντες γύρω ἀπὸ τὸ Νησάκι τοῦ Κουμουνδούρου. Αὐτοὶ, δὲ προτητῆς τῆς Πορφύρας καὶ ἔνα. Μιλεῖ λίγο μὲ τὴν ίδια χαμηλή καὶ ωυθική φωνὴ αὐτὴ ποὺ ἀγαποῦσε ἡ Αὔτοκρατορίσσα, τὴν φωνὴν ποὺ δὲν τρομάζει τὶς σκέψη τοῦ. «Ἡ σκέψη ἡ δική του φωνής νὰ ωυθίζεται μὲ τὸν χρόνο τοῦ κύματος. Σπαίνει δὲ τὸ γρούσαται γιὰ νὰ οάνη μᾶλισταχικινή εἰσαγωγή σ' αὐτὰ ποὺ θύ πη. Καὶ τὸ θέραμψον τὰ μάτια του, μάτια Χριστοῦ προσευχούμενου, ἀπάνω στὸ Σταυρό, καὶ ἔτει:

— Θέλω γ' ἀγοράσω ἔνα έρημικό νησάρι.

Θά πάντα γ' ἀστερίζωνται. «Ἐνα κορμάτι ούδανον, ἔνα κέμα, μιὰ πρασινάδα, νὰ ἔρω πώς θίνε δινά μουν, ἐντά λῶς δικά μου..»

Πόσο μαρκώνται τὰ πλήθη βρούσκεται μὲ τὰ λόγια του αὐτά!

Υπέρτα, ἔνα πάνγια μᾶς προσπατεῖ στὸ Πλαίσιο Φάλορο. Τρεῖς ἀνθωποί πάλι. Αὐτοὶ, δὲ οἱ Καμπούνγοιοις καὶ ἔνα. Κάτι τοῦ ἔχει νὰ μᾶς πη. Κατεβαίνουμε πάλι πρὸς τὸ κύμα καὶ ἔκινος παίρνει ἔνα νῆρος τελετούργικον. Θά μᾶς μυήση στὸ δνειρό τῆς Νέας Σκηνῆς. «Οσοι, γνωμίζουν τὴν ηυγκή τὸν Διονύσου δὲν φαντάζονται τὴν προτοτορία αὐτῆς. Εἶνε η μυστιλογικὴ τῆς ἐποχῆς. Μᾶς γοντεύει διτος ἡξερε να γοητεύει. «Καὶ ὁ λόγος σόρρε ἐγένετο». Εμπῆκε διεμέλους λίθος.

— Αὐτή η στιγμή είνε ἀξιομνημόνευτη! προσθέτει μὲ προφητικὸ τόνο.

Υπέρτα σκήνει, σημώνει ἔνα δέμα, ποὺ είχε φέρει μαζήν του, ἀπ' τὸ διπλανή καρέκλα, τὸ ζεινιλίγει μ' εὐλόγεια καὶ μᾶς παρουσιάζει, ἔνα πλούσιο τούτου τούτου, ντυμένο μὲ μπροστινό δέρμα. «Ἐκεῖ στὴν μυστήρια αὐτῆς ὥρα μπροστάσαι τὸ κύμα την, μπροστά στὰ κύματα ποὺ φυσικῶς τὸ τελευταῖς κυνοσάτι τοῦ Ήλιου, ἔρεται νὰ ὑπογάνουμε οἱ τρεῖς τὰ ἐπιτόπια προϊκισμά. Υπόγονοι μὲ, διπλωσε πάλι τὸ λευκωλα, τὰ νὰ δηλώνων τα ιερά του ἄμφια καὶ σιωπηλό, σα νὰ ἴσται προσδιοριμένο νὰ σηργάσουσι τε μὲ τὴν ἰερότητα τῆς σιγῆς; τη μεγάλη ἀποφαση, ἔκινη τὰ μενά νὰ φύγουμε.

— Θά προμακέλεσα πέντε ἀνθρώπων στὸ Διονυσιακὸ Θέατρο γιὰ τὰ ἐπίστριτα τέγκανια.. μᾶς είπε.

Τοῦ Φωνινόταν καὶ πολλοὶ οἱ πέντε. Κατώρθωσε νὰ φθάσῃ στοὺς ὄχι. Στις 27 Φεβρουαρίου, οἱ δικά ἀνθρώπων αἴκουσαν τὸ εἰλιγγεῖλο τῆς «Νέας Σκηνῆς», «μετά φωνον θεον, πλοτεων καὶ ἀλπιδος». «Ἡ φωνὴ, ποὺ καίδενει τὸν ἕνιον ἀέρα τοῦ Ιεροῦ τοῦ, δεν ταράζει τὶς σκέψεις, ποὺ πλανώνται ἀπάνω στὰ ἀρχαῖα μορφαις μέσα στὴν αὐθαδεια τῆς ζωῆς. Φαίνεται σάγν' ἀνεβαίνει καὶ αὐτή ἀπ' τὰ βάθη τοῦ ἀρχαῖου λογίου, μὲ τὸ σιγαλό σάλεμα τῆς Περσεφόνης, ποὺ προβάλλει ἀπ' τὰ ὑποχόνδρια, γιὰ νὰ

φέρῃ τὸ μήνυμα μιᾶς νέας «Ανοιξης.

Μὲ ὑπέροχα λόγια ζωγραφίζει τὸ ἀρχαῖο δρᾶμα καὶ ὀνειρεύεται τὴν ἀναγεννηση τοῦ νέου Θεάτρου. Φεύγουνε δλοι, μὲ τὰ κεφάλια σκυφτά, σαν κατότιν ἀπὸ τὸ ιστορικά. Τὴν δλλη ἡμέρα, δλοις οἱ ἐψηφιρίδες μιλούν γιὰ τὸ νειρό τῆς «κόχχη». Οἱ ἐψηφιρίδες δογιάζουν, πατυρίζουν, εἰσωνεύονται, καλύπτονται· Σὲ κάποια ἐψηφιρίδα δημοσιεύεται μάλιστα, ἡ κωμωδία τῆς ἡμέρας με πρόσωπα τοὺς ὄχια... μαλλιτρούς.

Τὶ σημαίνει διτος; Οἱ Χρηστομάνος ἀφίνει :

κάθε ἀκήνθορπο νερό
μπρόστι στὰ πόδια του νά κυρν
εὐκολόσβυτον ἀφρό.

Ἐνα πρωΐ, μᾶς φέρουν τὸ σύμβολο τῆς «Νέας Σκηνῆς», σε μια σφραγίδα, ποὺ τὴ σχεδίασε δὲ ίδιος, ἀφοί κανένας ἀπὸ τοὺς τότε ζωγράφους δὲ βρέθηκε ἀρκετά μυστικόπαθος νὰ ἐνσαρκήσῃ μὲ γραμμές τὸ ονειρό του. Δέν υπορχει στὴν προφορά της Αθηναίως, ποὺ νὰ μη γνωμίζει τὴ σφραγίδα αὐτῆς, ποὺ σήμερα ἀπέστη τὸ πέντε τὸ θεάτρο της ονομασίας της Αγορᾶς. «Ἐνα χέρι προσφέρει πάπια μεσίτικα λουλούδια, σε μια συνιδέσθητη γνωνικεία μηροφή. Κανένας δὲν έμαυτη ποτε πειά ήταν ή μορφή αὐτῆς καὶ ποιό τὸ λουλούδι. Άλλα μήποτε είναι ἀνάγκη να ἐξηγήση κανείς έκεινο πού βαθειά αἱ ιδανεύται;

Περπατούντας κάτω ἀπ' τὶς πιπεριές τῆς Λεωφόρου Αμαλίας.
— Ποῦ θὰ βρεθοῦν τὰ κεφάλαια, κύριε Χρηστομάνος;

— Κεφάλαια! Τὶ νὰ τὰ κεφάλαια; Μιὰ σαλή μᾶς πράγανε. Οὗτε σηκωνής ούτε τίτοτε. Απλά καὶ λιτά δάλα. «Ἐνα λευκό βάθος, Εἰκαστικὴ εκλεκτὸς τὸ κοινό μας. Κανένας βέβαιος ος διὰ χωρὶς μέσα στὸ στριοτικό πατό θέατρο. Καὶ οι εἰκαστοί μας είναι άπλως τὸ πληρώνων διτλά καὶ τοιπολί ἀπ' δοση πληρώνων στὰ ἀλλὰ θέατρα. Μὲ τὸν καρδιο οἱ ίκασι θά γίνονται τράπανα, σαράντα καὶ κάτε Αθηναίος θά τὸ θεωρῷ τιμὴ του νὰ ἔχει είσοδο ἔκτι μεσά, ποὺ θα παιζούνται μόνο άριστους γηματα.

Είναι οἱ Χρηστομάνος αὐτὸς, ποὺ μιλεῖ ἔπι ποὺ ὀνειρεύεται τὸ ἀριστονατικὸ θεάτρο τῶν ἐκλεπτῶν, μᾶς αἰθοντα ιερο πραξίων τῆς μεγάλης τέχνης. Μήν προσποτήτης τῶν γενεθλίων της Κυριακής τοῦ Ιανουαρίου, μὲ τὴν θεωρήσεα τὸ χάρος ποὺ χωρίζει εἰναί διχθη, δην πού πολλαί εἰσωργανεῖς καὶ ἀνατακτωνεῖς τη φύσιστα της, μὲ σατανική χάρη, η «Κοραλία καὶ Σίλι. Είναι σὰ νὰ θελετε να γενθεύσεται τὸ χάρος μεταξὺ τοῦ Χρηστομάνου τῆς κονχής τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ Χρηστομάνου, ποὺ τοθετεῖ πόνος του τὴν τελευταῖα καρέκλα στὸ εἰλευτό σαλόνι, ποὺ κρατεῖται μετὰ ὅπα αἴκουμη κατεβασμένη τὴν αὐλαία γιὰ να φευσταῖσθαι μὲ τὰ ίδια του δάχτυλα τὸ τελευταῖο καπέλο τῆς Κυριακής καὶ τὴ στιγμή, ποὺ χωρίζει τοὺ σὲ δύο τὸ παραπέτασμα, τὸ κρατεῖται μὲ τὸ ἔνα τὸν κένο, γιὰ νὰ διορθώσῃ, μὲ τὸ ἄλλο, ἔνα φιόγκο τῆς Ειρηνάρης Σανθάκη Γιατί ὁ Χρηστομάνος δὲν είναι ἔνας. Τοῦ πρεσβύτερος λίγο να είναι ἔνας. Είναι δύο. Είναι οἱ Χρηστομάνος, πού, κατὰ τὸ ὄπωλο μάστιχοποιούσα τὸ Περικλή Γιαννοπούλου, μὲ τὸ ἔνα χέρι προσφέρει μια δακουδόχο στὴ θύθιμένη Αύτοκρατορία στο τέλος μεσίτικα λουλούδια, πάντας την επίδημα τῆς «Νέας Σκηνῆς» στὴν ἔξιλη του νέου μας θέατρου. Προσπαθῶ μόνο νὰ καταμετρήσω τὴν ἀπόσταση ἀπ' τὸ διεύριο τῆς κόχχης τοῦ Διονύσου, ὃς τὴν προαγωγήτητα τοῦ θεάτρου τῆς πλατειας «Ουονούρα». Τὶ σημαίνει δημως; «Ἄν δε μᾶς δόθηκε τὸ ὀνειρεύειν δράστοντικό θέατρο, μᾶς δόθηκε δημαρχός τὸ σημερινό τὸ θέατρο, ποὺ θι μποροῦνται εὖλογι νὰ γρωνιλογγιθῇ «εισά Χρηστομάνον». Τὸ κέρδος είνε πάντα σημάτων, αὐτοκάλυψων τὸ πορθές. «Άλλο άντει ἀλλον, πάντα δημως κέρδος γιὰ τη Φυσική καὶ γιὰ τὸ θέατρο.

— Αἱ προταθήσιμες εἰναὶ νὰ γενθεύσωσιν τὸ περίεργο χάρος. Οἱ τρεῖς τοῦ Παλαιού Φαλήρου οἱ γινιναὶ πέντε στὴ λεωφόρο Συγγροῦ, δικτύων την θεον, δάδεκα στὴ φοτόντα τοῦ Ζαππείου!

(«Ακυλούσθετη»)

Paulo Nyrbana